

DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Bioetika	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: Doc. dr. Laimutė Jakavonytė Kitas (-i): dr. Marius Markuckas	Vilniaus universiteto Filosofijos fakultetas, Filosofijos institutas, Mokslo, socialinės ir politinės filosofijos katedra

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) lygmuo	Dalyko (modulio) tipas
Pirmosios pakopos	-	Pasirenkamasis

Įgyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Savarankiškas darbas, paskaitos, seminarai	Pavasario semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Studentas turi būti išklausęs <i>Etikos</i> kursą	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5 ECTS	133	48	85

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos
<p>Šiuo moduliui siekiama supažindinti studentus su bioetikos problematika, tyrimų kryptimis ir raidos tendencijomis. Tai žmogaus gyvybės ir gyvybės apskritai vertės, žmogaus orumo ir autonomijos, sveikatos apsaugos, genų inžinerijos ir žmogaus genomo apsaugos, žmogaus klonavimo, organų ir audinių transplantacijos, dirbtinio apvaisinimo ir aborto, eutanazijos, biomedicininų tyrimų su žmonėmis ir gyvūnais, biotechnologijų kūrimo, taikymo ir kontrolės, ekologijos, biopolitikos ir ribotų gamtinių ir socialinių išteklių skirstymo, ir kiti svarbūs žmonių giminės ateičiai klausimai.</p> <p>Bioetika aptariama trimis lygiais:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Normatyvinės -taikomosios-tarpdalykinės etikos teorijos kontekste;

2. Normatyvinė profesinės veiklos reguliavimo svertų sistema **institucinės etikos** kontekste;
3. Mąstymo, elgesio, vertinimo modelių kūrimo, įstatymkūrystės ir politinių sprendimų priėmimo šiuolaikinėje visuomenėje įtakojantis faktorius **viešojo diskurso** kontekste.

Išklause kursą studentai įgyja vertingų tolesnėje jų profesinėje veikloje **kompetencijų**:

Bendrosios kompetencijos: a) ugdyti analitinį ir kritinį mąstymą; b) ugdyti gebėjimą generuoti naujas idėjas; c) ugdyti gebėjimą suvokti idėjų ir conceptualaus mąstymo svarbą žmonijos istorijoje; d) plėsti bendrąją pažintinį ir kultūrinį akiratį; e) mokytis reflektuoti asmeninį patyrimą ir kūrybingai taikyti teorines žinias praktikoje; f) ugdyti pilietinį sąmoningumą.

Dalykinės kompetencijos: a) identifikuoti bioetikos problemas; b) analizuoti gyvybės mokslų tyrėjų, biotechnologijų specialistų, sveikatos priežiūros sistemos profesionalų, politikų ir valstybės tarnautojų profesinės veiklos etinio vertinimo kriterijus bendrųjų bioetikos problemų kontekste.

Gebėjimų įgytas žinias taikyti: 1) kritiškai vertinti bei analizuoti įgytąsias žinias bei argumentuotai suformuluoti savo poziciją įvairių bioetinių klausimų atžvilgiu; 2) priimant ir įgyvendinant etiškus sprendimus profesinėje veikloje; 3) naudojant biotechnologijų produktus; 4) naudojantis sveikatinimo paslaugomis; 5) atsakingai apsisprendžiant dalyvauti biomediciniuose tyrimuose; 6) saugant gamtą, rūpinantis visuomenės sveikata, ir pan.

Dalyko (modulio) studijų siekiniai. Išklause kursą studentas:	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Gebės identifikuoti bioetikos problemas, analizuoti gyvybės mokslų, biotechnologijų, biopolitikos specialistų profesinės veiklos etinio vertinimo kriterijus bendrųjų etikos problemų kontekste.	Paskaitos ir seminarai. Teorinių tekstų analizė. Ekologinių, biologinių, medicininių, biomedicinių, sociologinių, psichologinių ir kitų tyrimų (skirtų bioetikos problemoms) studijos.	Aktyvus dalyvavimas paskaitose ir seminarų diskusijose (vertinamas klausimų ir argumentų pagrįstumas, analitinis ir kūrybiškas požiūris).
Studentas gebės atlikti bioetikos vertybių, principų, teisinių normų ir interesų konfliktų ir profesinių dilemų teorinę analizę bei sprendimo būdus.	Naujos literatūros paieška, jos studijavimas, įvertinimas, panaudojimas.	Individualus arba grupinis projektas. Rašto darbo pristatymas (vertinamas problemos identifikavimo tikslumas, literatūros atrankos kokybė, problemos analizės gilumas, argumentacijos aiškumas, savarankiškos išvados, klausimų formulavimo kokybė) ir jo pristatymas/gynimas.
Studentas įgis praktinių gebėjimų analizuodamas kaip priimami ir įgyvendinami etiški sprendimai bioetikos klausimais, remdamasis teorinėmis žiniomis ir realiais atvejais.	Bioetikos priežiūros institucijų veiklą reglamentuojančių dokumentų analizė. Realių bioetikos principų ir normų pažeidimo atvejų	Atvejų analizės ir pristatymo seminare kokybė. Atvejo analizės vertinimo kriterijai: pasirinkto atvejo euristinė, edukacinė, dalykinė vertė, aiškūs analizės kriterijai, atvejo kaip precedento reikšmė

	<p>(precedentų) studijavimas ir aptarimas.</p> <p>Atvejų analizių rengimas ir pristatymas seminaruose.</p> <p>Simuliacijos ir vaidmenų žaidimai, imituojantys bioetikos klausimus reglamentuojančių normų ir principų taikymą, kad studentai praktiškai išbandytų etikos dilemų analizės ir sprendimų priėmimo modelius.</p>	<p>bioetikos kontekste (įstatymų pasikeitimai, visuomeninis rezonansas).</p>
<p>Studentas gebės logiškai argumentuoti, diskutuoti ir bendradarbiauti analizuojant bioetikos problemas, reflektuodamas teorines žinias ir praktinį kontekstą.</p>	<p>Atliktų tyrimų pristatymas ir gynimas.</p> <p>Dalyvavimas diskusijose, simuliacijose ir vaidmenų žaidimuose.</p>	<p>Rašytinė arba žodinė temos analizė (vertinama argumentų rekonstrukcijos aiškumas, kūrybiškas teorinių žinių taikymas praktinėms problemoms).</p> <p>Dalyvavimas seminarų diskusijose (vertinama argumentacijos kokybė, bendravimo kultūra ir bendradarbiavimo įgūdžiai, refleksija).</p>

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Bioetikos susiformavimo prielaidos. Bioetikos tarpdalykiškumas. Bioetikos vieta šiuolaikinės etikos sistemoje. Bioetikos metodologinio pagrindo paieškos.	1		2				3	4	Studijų medžiaga https://emokymai.vu.lt/
2. Bioetikos ir medicinos etikos santykis. Tarptautinis ir nacionalinis bioetikos reglamentavimas. Medikų ir pacientų tarpusavio santykių etiniai aspektai ir problemos. Geros klinikinės praktikos standartai Europoje.	1		2				3	4	Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Peičius E., Dranseika V., Žižek, S., Vaughn, L., Liubarskienė Z., Bartkienė, A., Mincyte, D., Rinkevičius, L.)
3. Biomedicininų tyrimų etinės problemos. Etinė biomedicininų tyrimų priežiūra. Niurnbergo kodeksas. Helsinkio deklaracija. Belmonto raportas. CIOMS. Žmogaus teisių ir biomedicinos (Oviedo) Konvencija. Lietuvos BMTE įstatymo esminės nuostatos.	2		2				4	7	Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (LBK svetainė, VU Fsf Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo komitetų medžiaga, Europos elgesio kodeksas mokslinių tyrimų etikos klausimais, UNESCO ir ES EK vadovėliai, Levon, J., Murauskas, D.)
4. Žmogaus gyvybės pradžios etinės dilemos.	1		2				3	7	Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Singer, P.A. and Viens, A.M.)
5. Genetinė selekcija, eugenika. Rekombinacinės DNR technologijos, reprodukcinis ir terapinis klonavimas. Genų terapija ir jai taikomi apribojimai.	1		2				3	6	Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Steinbock, B., Rudnick, A.)
6. Neuroetika: chirurginio ir farmakologinio smegenų galių padidinimo, keitimo, neuroatvaizdavimo keliamos etinės problemos.	1		2				3	4	Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Dranseika V., Gefenas E., Noreika S., McMillan, J.)
7. Gyvenimo pabaigos etiniai sprendimai, ori mirtis. Eutanazijos rūšys ir jų etinio vertinimo problemos. Paliatyvi priežiūra mirties kultūroje.	1		2				3	7	Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Bulotienė, G., Steinbock, B., Singer, P.A. and Viens, A.M.)

8.	Svarbiausios žmogaus audinių ir organų transplantacijos etinės problemos. Organų donorystė: dovanojimas ar komercija.	1		2				3	4	Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Steinbock, B., Singer, P.A. and Viens, A.M.)
9.	Transhumanizmas. Žmogaus technologinis „peržengimas“: idėjos ir praktikos skirtumas. Morfologinės laisvės samprata. Transhumanizmo projekto antropologiniai, moraliniai, socialiniai, politiniai iššūkiai ir galimybės. Transhumanizmo ir bioetikos santykio problema.	2		4				6	8	Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (The Transhumanist Declaration; Bostrom, N.; Fukuyama, F.)
10.	Biotechnologijų šakos. Biotechnologijų rizikos faktoriai (biologiniai ginklai, bioterorizmas) ir jų eliminavimo strategijos.	1		1				2	2	Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (LBEK svetainė, UNESCO ir ES EK vadovėliai, World Health Organisation svetainė; Persson, I., Savulescu J.)
11.	Gyvūnų teisės ir gyvūnų gerovė: etinės problemos ir žmonių santykio į gyvūnus moralinė vertė.	1		2				3	4	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Bartkienė, A., Singer, P.)
12.	Ekoetika ir ekopolitika. Tarptautinis ir nacionalinis reglamentavimas. Holistinio požiūrio į gamtą ugdymo filosofinės problemos.	1		2				3	6	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Klenda Č.)
13.	Biopolitika. Politinių partijų, valstybės institucijų ir tarnybų, nevyriausybinių organizacijų, žiniasklaidos ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimą užtikrinantys mechanizmai būtini kuriant ir palaikant bioetikos standartus.	1		1				3	4	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Campbell, T.C. and Sitze, A., Norkus Z., Žukauskaitė A.)
14.	Individualių ir grupinių projektų pristatymas ir gynimas: 1. Pasirinktos temos „segtuvo“ ir analizės rezultatų pristatymas 2. Atvejo analizė.		2	6				8	18	
Iš viso		16	2	32				48	85	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Kaupiamasis vertinimas			
Aktyvus dalyvavimas diskutuojant seminarų užduočių klausimais, komentuojant pristatymus seminaruose.	50	Seminaruose semestro metu	Kompetencijos demonstravimas, bendradarbiavimas ir kūrybiškumas sprendžiant problemas, aptariant atvejus. Studentas gauna nuo 0 iki 5 balų.
Problemos ir atvejo analizės pristatymas seminare: 1. Žodinis pranešimas (iki 15 min.), paremtas raštu parengtomis pranešimo tezėmis arba PPT; 2. Atvejo analizės pristatymas, paremtas raštu parengtomis tezėmis arba PPT.	30	Seminaruose semestro metu	Darbo vertinimo kriterijai: literatūros atrankos kokybė, šaltinių analizė ir supratimas, dalyko ir problemos supratimas, darbo nuoseklumas, kūrybiškumas. Studentas kvalifikuotai pristato pagrindines pasirinktos temos problemas, geba kūrybiškai naudotis šaltiniais ir antrine literatūra, rekonstruoti skaitytų autorių tezes ir argumentaciją (analitiškumas), formuoja svarbius klausimus, dėsto nuosekliai ir dalykiškai, savarankiškai padaro išvadas kaip apibendrinančias tyrimo tezes. Atvejo analizės vertinimo kriterijai: pasirinkto atvejo euristinė, edukacinė, dalykinė vertė, aiškūs analizės kriterijai, atvejo kaip precedento reikšmė bioetikos kontekste (įstatymų pasikeitimai, visuomeninis rezonansas, atvejo dalyvių tolesnis likimas) Studentas gauna nuo 0 iki 3 balų: (problemos analizė - nuo 0 iki 2, atvejo analizė - nuo 0 iki 1)
Egzaminas	20	Egzaminų sesijos metu	Darbo vertinimo kriterijai: dalyko ir problemų supratimas, dėstymo nuoseklumas, kūrybiškumas identifikuojant ir formuluojant problemas, analizuojant skaitytuose tekstuose pateikiamus argumentus. Studentas gauna nuo 0 iki 2 balų.

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privalomoji literatūra				
	2018	<i>Europos elgesio kodeksas mokslinių tyrimų etikos klausimais (Pataisytas leidimas)</i>		Berlynas: ALLEA - All European Academies
	2020-2025	The Hastings Center Reports	Vol. 50-55	Wiley Periodicals LLC on behalf of The Hastings Center
Prud'homme, Benjamin; Régis, Catherine; Farnadi, Golnoosh;	2023	<i>Missing links in AI governance</i>		UNESCO; Mila – Quebec Artificial Intelligence Institute

Dreier, Vanessa Rubel, Sasha; d'Oultremont, Charline				
	1995	<i>Atnaujinta Hipokrato priesaika. Pasaulinės gydytojų federacijos "Už gyvybę" Lietuvos asociacija</i>		Lietuvos bioetikos komitetas http://bioetika.sam.lt/
	1948	<i>Gydytojo įžadas pagal Ženevos Deklaraciją. Pasaulinės gydytojų asociacijos generalinė asamblėja.</i>		Lietuvos bioetikos komitetas http://bioetika.sam.lt/
Bartkienė A.	2017	Moralės ribos ir paribiai: nuo bioetikos iki gyvūnų teisių. // <i>Problemos</i> , p. 57-70	T. 91	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Bartkienė, A., Mincyte, D., Rinkevičius, L.	2014	Rūpesčio habitus medicinoje: reliacinė bioetikos prielaidų interpretacija. // <i>Problemos</i> . 2014, t. 86, p. 54-67	T. 86	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Bostrom, N.	2008	Why I Want to be a Posthuman When I Grow Up. In: <i>Medical Enhancement and Posthumanity</i> , eds. B. Gordijn, R. Chadwik, p. 107–137.		Springer Science & Business Media
Campbell, T.C. and Sitze, A. (Ed.)	2013	<i>Biopolitics: a reader</i>		Duke University Press
Dreger, A., Baylis, F. (Ed.)	2018	<i>Bioethics in Action</i>		Cambridge University Press
Flynn, J. (Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.))	2022	Theory and Bioethics In: <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> .		Stanford University Press
Fukuyama, F.	2002	<i>Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution.</i>		New York: Farrar, Straus and Giroux.
Gyngell, C., Bowman-Smart, H., Savulescu J.	2019	Moral reasons to edit the human genome: picking up from the Nuffield report.// <i>Journal of Medical Ethics</i> , 2019,45, p. 514-523.	Vol. 45	BMJ Group
Kalenda Č.	2016	<i>Achilo kulno papėdėje</i>		Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Levon, J., Murauskas, D.	2019	Baudžiamosios atsakomybės už draudžiamus biomedicininis tyrimus įtvirtinimas Lietuvoje. // <i>Teisė</i> , 2019, t. 113, p. 64-79.	T. 113	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Peičius E., Dranseika V.	2014	<i>Lithuania. In: Handbook of Global Bioethics. Eds.:</i>		Springer Science&Business Media Dordrecht

		<i>Henk A.M.J. ten Have, B. Gordijn. p. 1259-1270</i>		
Persson, I., Savulescu J.	2010	<i>Moral Transhumanism.// Journal of Medicine and Philosophy 2010 (35): 656–669</i>		
Singer P.	2020	<i>Gyvūnų išlaisvinimas</i>		Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla
Talbot, M.	2016	<i>Bioethics: an introduction</i>		Cambridge University Press
The Transhumanist Declaration		<i>Humanity+</i>		https://www.humanityplus.org/the-transhumanist-declaration
Vaughn, L.	2019	<i>Bioethics: principles, issues, and cases</i>		Oxford University Press
Žižek, S.	2020	<i>Pandemic! COVID-19 Shakes the World.</i>		New York and London: OR Books
Papildoma literatūra				
Bartkienė, A.	2011	<i>Bioetikos metodologinio pagrindo paieška (I): daugiaprincipinė prieiga.// Problemos, p. 54 – 64</i>	T. 80	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Bartkienė, A.	2012	<i>Bioetikos metodologinio pagrindo paieška (II): vienaprincipinė prieiga.// Problemos, p. 58 – 66</i>	T. 81	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Bulotienė, G.	2021	<i>Gydytojų bendravimo ypatumai mirties akivaizdoje.</i>		Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Clark, P. A. (Ed.)	2017	<i>Bioethics - medical, ethical and legal perspectives</i>		InTech
Gaižutytė, J.	2021	<i>„Pagerinta“ visuomenė: eugenikos pėdsakai tarpukario Lietuvoje// Naujasis židinys-Aidai, 2021, Nr. 1</i>	1	https://nzhidins.lt/
Liubarskienė, Z.	2005	<i>Normatyvioji medicinos etika: bendrasis vadovėlis</i>	1-2 dalis	Kaunas: Kauno medicinos universiteto leidykla
Norkus Z.	2012	<i>Apie ateinančią sintetinės biologijos Kondratjevo bangą ir biokapitalistinę Lietuvą. // Problemos, p.79 – 97</i>	T. 81	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Norkus Z.	2010	<i>Ar ekonomika ir (arba) etika sustabdys biomedicinos mokslus?// Socialinė antropologija, etnografija ir biotechnologija. p. 251-271.</i>		Vilnius: LII
Sorgner, S. L.	2022	<i>We Have Always Been Cyborgs: Digital Data, Gene</i>		UK: Bristol University Press.

		<i>Technologies, and an Ethics of Transhumanism.</i>		
Žukauskaitė A.	2013	<i>Nuo biopolitikos prie biofilosofijos: M. Foucault, G. Agambenas, G. Deleuze'as. //Problemos, p. 84-98</i>	T. 84	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla